

Valmieras rajona vietējo pašvaldību

darbības izvērtējums

veselības aprūpes pieejamības funkcijas īstenošanā

Saskaņā ar likuma „Par pašvaldībām” **15.panta pirmās daļas 6.punktu** viena no vietējo pašvaldību autonomajām funkcijām ir nodrošināt veselības aprūpes pieejamību, kā arī veicināt iedzīvotāju veselīgu dzīvesveidu.

Ņemot vērā, ka likumā „Par pašvaldībām”, kā arī veselības aprūpes nozares likumos nav konkrēti definēts veselības aprūpes pieejamības jēdziens, tad pašvaldību darbība minētās funkcijas izpildes jomā ir atšķirīga. Katras pašvaldības kompetencē ir lemt par veicamajiem pasākumiem un darbībām, lai papildus valsts garantētajam veselības pakalpojumu klāstam nodrošinātu iedzīvotājiem pieejamību gan no valsts budžeta līdzekļiem apmaksātajiem veselības aprūpes pakalpojumiem, gan maksas veselības aprūpes pakalpojumiem. Kā galvenos veselības aprūpes pieejamības rādītājus var minēt: veselības aprūpes iestāžu izvietojums teritorijā, ārstniecības pakalpojumu apjoms un tehnoloģiskais līmenis teritorijas ārstniecības iestādē, neatliekamās medicīniskās palīdzības sniegšanas iespējas un nodrošinājums, vides stāvoklis teritorijā, ceļu struktūra teritorijā, transporta kustības nodrošinājums, iedzīvotāju ekonomiskā labklājība, teritorijas sabiedrisko, valstisko un privāto institūciju atbalsts iedzīvotāju labklājības celšanā.

Lai objektīvi izvērtētu, kā vietējās pašvaldībās tiek nodrošināta veselības aprūpes pieejamība, kā arī veicināts iedzīvotāju veselīgs dzīvesveids, Pašvaldību darbības analīzes un metodoloģijas departamenta darbinieki izlases veidā veica izpēti, apmeklējot 2007.gada 23.maijā Valmieras rajona Bērzaines pagastu (*iedzīvotāju skaits pagastā ir apmēram 676*), Sēļu pagastu (*549*), Vilpulkas pagastu (*754*), Ķoņu pagastu (*847*) un 2007.gada 19.jūlijā – Ramatas pagastu (*553*), Ipiķu pagastu (*332*), Lodes pagastu (*418*) un Skaņkalnes pagastu (*862*).

Vilpulkas pagasts

- Pašvaldībā ir feldšeru punkts, kur ir iespēja saņemt pirmo neatliekamo medicīnisko palīdzību un nosūtījumus pie speciālistiem. Feldšeru punktā vienu reizi mēnesī pacientus pieņem ģimenes ārsts. Iedzīvotājiem ir iespēja saņemt profilaktiskās potes un speciālista konsultāciju. Pozitīvi jāvērtē tas, ka profilaktiskās apskates un potes pašvaldībā uz vietas var saņemt arī bērni līdz gada vecumam;
- vidēji dienā feldšera punktu apmeklē 8 līdz 10 iedzīvotāji, kuriem nepieciešama medicīniskā palīdzība vai konsultācija;

- feldšeru punkts ir izremontēts un sagatavots sertifikācijai. Par pašvaldības budžeta līdzekļiem ir plānots izremontēt vēl vienu telpu, lai feldšeru punkta telpas paplašinātu. Par pašvaldības budžeta līdzekļiem tiek iegādātas arī feldšeru punktam nepieciešamās iekārtas un mēbeles. Pašvaldība feldšera punktu nodrošina arī ar medikamentiem;
- feldšeru punkta uzturēšanai no pašvaldības budžeta 2006.gadā kopumā izlietoti Ls 4021, 2007.gadā plānots izlietot Ls 5020;
- pašvaldība rūpējas par feldšeru punkta personālu -ārsta palīga transportam tiek atmaksāti 30 litri benzīna mēnesī. Lai ekonomētu pašvaldības līdzekļus, ārsta palīgs veic arī apkopējas un kurinātāja darbu, par ko pašvaldība tam piemaksā. Vienu reizi gadā ārsta palīgam tiek izmaksāts atvaļinājuma pabalsts algas apmērā;
- Vilpulkas pagasta iedzīvotāji ģimenes ārstu pakalpojumus saņem arī Valmierā un Rūjienā. Skolas laikā sabiedriskā transporta pakalpojumi, lai nokļūtu uz Valmieru vai Rūjienu, iedzīvotājiem ir pieejami 2 reizes dienā, vasarā - 2 reizes nedēļā. Trūcīgajiem pagasta iedzīvotājiem pašvaldība atmaksā transporta pakalpojumus līdz ārstniecības iestādei un atpakaļ;
- pašvaldība ir sniegusi atbalstu iedzīvotājiem bezmaksas redzes pārbaudes pakalpojumu saņemšanā (*transporta nodrošināšana uz Valmieru un atpakaļ 100 pašvaldības iedzīvotājiem Lauvu kluba finansēto Amerikas acu centra speciālistu konsultācijām Valmierā*);
- pašvaldība veicina iedzīvotāju veselīgu dzīves veidu, atbalstot iedzīvotāju piedalīšanos dažādu sporta spēļu pasākumos (*nodrošina bezmaksas transportu*). Pašvaldībā ir izveidots sporta laukums un bērnu spēļu laukums. Feldšeru punktā ārsta palīga vadībā notiek ārstnieciskā vingrošana osteohondrozes profilaksei. Ar pašvaldības atbalstu darbojas lauku sievu klubiņš, kur tiek apgūtas pirmās palīdzības sniegšanas iemaņas un organizēti dažādi pasākumi, kas veicina iedzīvotājiem veselīgu dzīves veidu.

Koņu pagasts

- Pašvaldībā nav feldšeru punkta, kur iedzīvotājiem būtu iespēja saņemt pirmo neatliekamo medicīnisko palīdzību un nosūtījumus pie speciālistiem, kā arī nav ģimenes ārsta. Pagastam nav izteikta centra, kur varētu ierīkot feldšeru punktu. Nekad pagastam nav bijusi neviena ārstniecības iestāde. Koņu pagasts robežojas ar Rūjienas pilsētu, tādēļ visi veselības aprūpes pakalpojumi ir pieejami Rūjienas pilsētā;
- sabiedriskā transporta pakalpojumi, lai nokļūtu pie ārsta, iedzīvotājiem ir pieejami 2 reizes dienā (*Rūjienu – Araksta*);
- lai sniegtu medicīnas pakalpojumus, uz Koņu pamatskolu no Rūjienas pilsētas vienu reizi mēnesī brauc medmāsa;

- nepieciešamības gadījumā pagasts palīdz iedzīvotājiem nokļūt līdz ārstniecības iestādei un atpakaļ ar pašvaldības transportu. Pašvaldība ir sniegusi atbalstu iedzīvotājiem bezmaksas redzes pārbaudes pakalpojumu saņemšanā (*transporta nodrošināšana uz Valmieru un atpakaļ pašvaldības iedzīvotājiem Lauvu kluba finansēto Amerikas acu centra speciālistu konsultācijām Valmierā*);
- lai nodrošinātu iedzīvotājiem veselīgu dzīves veidu, Ķoņu pagastā vairākas reizes gadā tiek organizētas sporta spēles. Pie Ķoņu pamatskolas ir ierīkots sporta laukums;
- pagasta 7 bērniem pašvaldība atmaksā sporta skolas pakalpojumus Rūjienas pilsētā.

Sēļu pagasts

- Pašvaldībā ir feldšeru punkts, kur ir iespēja saņemt pirmo neatliekamo medicīnisko palīdzību un nosūtījumus pie speciālistiem. Feldšeru punktā strādā ārsta palīgs, kā arī vienu reizi mēnesī pacientus pieņem ģimenes ārsts, kurš brauc no Rūjienas. Iedzīvotājiem ir iespēja saņemt profilaktiskās potes un speciālista konsultāciju. Pozitīvi jāvērtē tas, ka profilaktiskās apskates un potes pašvaldībā uz vietas var saņemt arī bērni līdz gada vecumam;
- vidēji dienā feldšera punktu apmeklē 5 līdz 6 iedzīvotāji, kuriem nepieciešama medicīniskā palīdzība vai konsultācija;
- feldšeru punkts ir sertificēts, par pašvaldības līdzekļiem tā telpas 2006.gadā ir izremontētas. Par pašvaldības budžeta līdzekļiem tiek iegādātas feldšeru punktam nepieciešamās iekārtas un mēbeles. Pašvaldība feldšera punktu nodrošina arī ar medikamentiem;
- feldšeru punkta uzturēšanai no pašvaldības budžeta 2006.gadā kopumā izlietoti Ls 3848, 2007.gadā plānots izlietot Ls 5152;
- pozitīvi jāvērtē tas, ka pašvaldība nodrošina transportlīdzekli gadījumos, ja iedzīvotājs pats nevar nokļūt attālākā ārstniecības iestādē (*Rīgā, Valmierā u.c.*). Sēļu pagasta iedzīvotāji ģimenes ārstu pakalpojumus saņem Valmierā, Rūjienā un Mazsalacā. 3 reizes dienā kursē autobuss Rūjiena- Sēļi- Mazsalaca;
- analizējot pašvaldības atbalstu iedzīvotāju veselīgas dzīves veida nodrošināšanā, jāatzīmē, ka pašvaldība atbalsta un palīdz organizēt dažādas sporta spēles, pašvaldības teritorijā ir futbola laukums. Iedzīvotājiem ir iespēja izmantot trenāžieru zāli, kas atrodas Sēļu pagasta padomes telpās.

Bērzaines pagasts

- Pašvaldībā ir feldšeru punkts, kur ir iespēja saņemt pirmo neatliekamo palīdzību un nosūtījumus pie speciālistiem. Feldšeru punktā divas reizes nedēļā pacientus pieņem ģimenes ārsts.

- Iedzīvotājiem ir iespēja saņemt profilaktiskās potes un speciālista konsultāciju. Ārsta palīgs feldšeru punktā ir pieejams katru dienu;
- vidēji feldšera punktu apmeklē līdz 8 iedzīvotājiem dienā, kuriem nepieciešama medicīniskā palīdzība vai konsultācija. Dienās, kad ir pieejams ģimenes ārsts, apmeklētāju skaits ir apmēram 20-25 cilvēki;
 - ārsta palīgs medicīnas pakalpojumus sniedz arī Bērzaines pamatskolā, par to saņemot papildu atalgojumu no pašvaldības budžeta;
 - feldšeru punkts atrodas Bērzaines pagasta padomes telpās. Par pašvaldības līdzekļiem tā telpas ir izremontētas. Par pašvaldības budžeta līdzekļiem tiek iegādātas arī feldšeru punktam nepieciešamās iekārtas un mēbeles. Pašvaldība feldšera punktu nodrošina arī ar medikamentiem. Feldšeru punkts ir sertificēts;
 - feldšeru punkta uzturēšanai, ieskaitot piemaksas ģimenes ārsta atalgojumam un ārsta palīga atalgojumam, no pašvaldības budžeta 2006.gadā kopumā izlietoti Ls 3993 , 2007.gadā plānots izlietot Ls 4670;
 - Bērzaines pagasta iedzīvotāji ģimenes ārstu pakalpojumus saņem arī Valmierā. Sabiedriskā transporta pakalpojumi, lai nokļūtu uz Valmieru, iedzīvotājiem ir pieejami 5 reizes dienā (*Valmiera-Vāksēni*);
 - pašvaldība veicina iedzīvotāju veselīgu dzīves veidu, atbalstot iedzīvotāju piedalīšanos dažādu sporta spēļu pasākumos. Pašvaldībā ir izveidots sporta laukums. Ir izremontēta Bērzaines pamatskolas sporta zāle. Arī kultūras nams tiek izmantots dažādiem sporta pasākumiem.

Skankalnes pagasts

- Pašvaldībā nav feldšeru punkta, kur iedzīvotājiem būtu iespēja saņemt pirmo neatliekamo medicīnisko palīdzību un nosūtījumus pie speciālistiem, kā arī nav ģimenes ārsta. Pagasts robežojas ar Mazsalacas pilsētu, tādēļ visi veselības aprūpes pakalpojumi ir pieejami Mazsalacas pilsētā;
- sabiedriskā transporta pakalpojumi iedzīvotājiem centrā nav pieejami. Gar pagasta robežu (*apmēram 2 km no centra*) 2 reizes dienā kursē autobuss (*Valmiera – Mazsalaca*). Nepieciešamības gadījumā pagasts palīdz iedzīvotājiem nokļūt līdz ārstniecības iestādei un atpakaļ ar pašvaldības transportu;
- pašvaldība ir sniegusi atbalstu iedzīvotājiem bezmaksas redzes pārbaudes pakalpojumu saņemšanā (*transporta nodrošināšana uz Valmieru un atpakaļ 25 pašvaldības iedzīvotājiem Lauvu kluba*

finansēto Amerikas acu centra speciālistu konsultācijām Valmierā);

- pagasta 2 bērniem pašvaldība atmaksā sporta skolas pakalpojumus Rūjienas pilsētā un 5 bērniem – sporta skolas pakalpojumus Valmieras pilsētā;
- vienu reizi gadā pagastā notiek sporta spēles, kur piedalās pagasta iedzīvotāji. Pašvaldības teritorijā ir ierīkots basketbola un volejbola sporta laukums. Ar Mazsalacas vidusskolu ir noslēgts nomas līgums par to, ka Skaņkalnes pagasta iedzīvotāji vienu reizi nedēļā var izmantot skolas sporta zāli.

Ipiku pagasts

- Pašvaldībā ir feldšeru punkts, kur ir iespēja saņemt pirmo neatliekamo medicīnisko palīdzību un nosūtījumus pie speciālistiem. Feldšeru punktā strādā ārsta palīgs. Ārsta palīgs apmeklētājus pieņem 4 reizes nedēļā, ārkārtas gadījumos ārsta palīga pakalpojumus iespējams saņemt visu diennakti. Nepieciešamības gadījumā (*pēc iedzīvotāju pieprasījuma*) pieņem arī ģimenes ārsts;
- vidēji dienā feldšeru punktu apmeklē 3 līdz 5 iedzīvotāji, kuriem nepieciešama medicīniskā palīdzība, konsultācijas vai plānveida profilaktiskās pārbaudes. Ziemā apmeklētāju skaits ir lielāks;
- feldšeru punkta telpas par pašvaldības līdzekļiem 2007.gadā ir izremontētas. Feldšeru punkts ir sagatavots sertifikācijai;
- feldšeru punkta uzturēšanai no pašvaldības budžeta 2006.gadā kopumā izlietoti Ls 1518, bet 2007.gadā plānots izlietot Ls 2325;
- pašvaldība rūpējas par feldšeru punkta personālu - ārsta palīgs pacientu apmeklējumiem mājās var izmantot pašvaldības velosipēdu, bet, nepieciešamības gadījumā ārsta palīgam tiek nodrošināts autotransports;
- Ipiku pagasta iedzīvotāji ģimenes ārstu pakalpojumus saņem Rūjienā, Valmierā un Mazsalacā. Skolas laikā sabiedriskā transporta pakalpojumi, lai nokļūtu uz Rūjienu, iedzīvotājiem ir pieejami 2 reizes dienā, vasarā - 2 reizes nedēļā. Nepieciešamības gadījumā pagasts palīdz iedzīvotājiem nokļūt līdz ārstniecības iestādei un atpakaļ ar pašvaldības transportu;
- pašvaldība ir sniegusi atbalstu iedzīvotājiem bezmaksas redzes pārbaudes pakalpojumu saņemšanā (*transporta nodrošināšana uz Valmieru un atpakaļ pašvaldības iedzīvotājiem Lauvu kluba finansēto Amerikas acu centra speciālistu konsultācijām Valmierā);*
- lai iedzīvotājiem nodrošinātu veselīgu dzīvesveidu, pašvaldības teritorijā ir iekārtots sporta laukums, kurā 3 reizes gadā tiek rīkotas

vietējās sporta spēles iedzīvotājiem. Sporta laukums ir aprīkots ar skrejceļu, volejbola un futbola laukumiem, kā arī bērnu rotaļu stūrīti. Pagastā ir trenāžieru zāle, kuru izmanto bērni, pusaudži un pieaugušie. Pašvaldība sporta spēļu pasākumos nodrošina finansējumu, transportu un ārsta palīga klātbūtni;

- feldšeru punktā ir iegādātas zobārstniecības iekārtas, tomēr feldšeru punkta izpētes brīdī zobārsta pakalpojumi nav pieejami, tiek meklēts speciālists;
- pagasta 2 bērniem pašvaldība atmaksā sporta skolas pakalpojumus Rūjienas pilsētā.

Ramatas pagasts

- Pašvaldībā ir feldšeru punkts, kur ir iespēja saņemt pirmo neatliekamo medicīnisko palīdzību un nosūtījumus pie speciālistiem. Kaut gan pagastā nav ģimenes ārsta, tomēr iedzīvotājiem ir iespēja pie ārsta palīga saņemt profilaktiskās potes. Pozitīvi jāvērtē tas, ka profilaktiskās apskates un potes pašvaldībā uz vietas var saņemt arī bērni līdz gada vecumam;
- ārsta palīgs nepieciešamības gadījumā apkalpo arī Ramatas sākumskolas skolniekus. Sākumskolas skolniekiem ir iespēja saņemt profilaktiskās potes;
- vidēji dienā feldšera punktu ziemā apmeklē 8 līdz 10 iedzīvotāji, vasarā - 3 līdz 5 iedzīvotāji, kuriem nepieciešama medicīniskā palīdzība vai konsultācija;
- feldšeru punkts ir izremontēts un sertificēts. No pašvaldības budžeta tiek pirktas arī feldšeru punktam nepieciešamās iekārtas un mēbeles;
- feldšeru punkta uzturēšanai no pašvaldības budžeta 2006.gadā kopumā izlietoti Ls 3049, 2007.gadā plānots izlietot – Ls 5912;
- pašvaldība rūpējas par feldšeru punkta personālu - no pašvaldības budžeta ārsta palīgam tiek atmaksātas nepieciešamās mācības un dažādi semināri. Lai ekonomētu pašvaldības līdzekļus, ārsta palīgs veic arī sanitāra pienākumus, par ko tam tiek piemaksāts no pašvaldības budžeta. Ārsta palīgam vienu reizi gadā tiek izmaksāts atvaļinājuma pabalsts algas apmērā;
- Ramatas pagasta iedzīvotāji ģimenes ārstu pakalpojumus saņem Mazsalacā un Rūjienā. Skolas laikā sabiedriskā transporta pakalpojumi, lai nokļūtu uz Mazsalacu vai Rūjienu, iedzīvotājiem ir pieejami 2 reizes dienā, vasarā - 2 reizes nedēļā. Pagastam ir savs autobuss, kurš nepieciešamības gadījumā nogādā iedzīvotājus uz ārstniecības iestādēm;
- pašvaldība ir sniegusi atbalstu iedzīvotājiem bezmaksas redzes pārbaudes pakalpojumu saņemšanā (*transporta nodrošināšana uz*

Valmieru un atpakaļ 40 pašvaldības iedzīvotājiem Lauvu kluba finansēto Amerikas acu centra speciālistu konsultācijām Valmierā);

- pašvaldība veicina iedzīvotāju veselīgu dzīves veidu, atbalstot iedzīvotāju piedalīšanos dažādu sporta spēļu pasākumos (*nodrošina bezmaksas transportu*). Pašvaldības teritorijā ir sporta laukums un bērnu spēļu laukums.

Lodes pagasts

- Līdz 2007. gada 1. maijam pašvaldībā darbojās feldšeru punkts, kur iedzīvotājiem bija iespēja saņemt pirmo neatliekamo medicīnisko palīdzību un nosūtījumu pie speciālistiem. Feldšeru punktā vienu reizi mēnesī pacientus pieņēma ģimenes ārsts. Iedzīvotājiem bija iespēja saņemt arī profilaktiskās potes. Tā kā atbilstoši 2006.gada 19.decembra Ministru kabineta noteikumiem Nr.1046 „Veselības aprūpes organizēšanas un finansēšanas kārtība”, var darboties tikai sertificēts feldšeru punkts, no 2007. gada 1. maija tā darbība ir pārtraukta. Lodes pašvaldība to pamato ar to, ka feldšeru punkts nav gatavots sertifikācijai, jo samazinās iedzīvotāju skaits pašvaldībā, to uzturēt nav ekonomiski izdevīgi;
- vidēji dienā feldšeru punktu apmeklēja 4 līdz 5 iedzīvotāji, kuriem bija nepieciešama medicīniskā palīdzība vai konsultācija;
- feldšeru punkts atradās pašvaldības telpās un tas 2005.gadā tika izremontēts par pašvaldības līdzekļiem;
- feldšeru punkta uzturēšanai no pašvaldības budžeta 2006. gadā kopumā izlietoti 2092 lati, 2007. gadā bija plānots izlietot 2740 latus;
- Lodes pagasta iedzīvotāji ģimenes ārstu pakalpojumus saņem Valmierā un Rūjienā. Skolas laikā sabiedriskā transporta pakalpojumi, lai nokļūtu uz Valmieru vai Rūjienu, iedzīvotājiem ir pieejami 2 reizes dienā, vasarā - 3 reizes nedēļā. Iespēju robežās pašvaldība nodrošina iedzīvotājus ar savu transportu, lai nokļūtu līdz ārstniecības iestādei un atpakaļ;
- pašvaldība ir sniegusi atbalstu iedzīvotājiem bezmaksas redzes pārbaudes pakalpojumu saņemšanā (*transporta nodrošināšana uz Valmieru un atpakaļ pašvaldības iedzīvotājiem Lauvu kluba finansēto Amerikas acu centra speciālistu konsultācijām Valmierā);*
- pašvaldība veicina iedzīvotāju veselīgu dzīves veidu, atbalstot iedzīvotāju piedalīšanos dažādu sporta spēļu pasākumos (*nodrošina bezmaksas transportu*). Pašvaldībā ir izveidots sporta laukums un bērnu spēļu laukums. Ar pašvaldības atbalstu darbojas

lauku sievu klubiņš, kur tiek apgūtas pirmās palīdzības sniegšanas iemaņas un organizēti dažādi pasākumi, kas veicina iedzīvotājiem veselīgu dzīves veidu.

SECINĀJUMI:

1. Tā kā visu astoņu pagastu administratīvās teritorijas ir salīdzinoši nelielas un tajās dzīvo mazāk nekā 1000 iedzīvotāju, šajos pagastos ir samērā vāji attīstīta nepieciešamā infrastruktūra veselības aprūpes pieejamības jomā.
2. No minētajām astoņām pašvaldībām nevienas ārstniecības iestādes nav Ķoņu pagastā, Skaņkalnes pagastā un Lodes pagastā. Visos šajos pagastos ģimenes ārsta pakalpojumi, kā arī citi nepieciešamie medicīniskie pakalpojumi iedzīvotājiem ir pieejami netālu esošajās pilsētās (*Valmiera, Rūjiena, Mazsalaca*). Nepieciešamības gadījumā pašvaldības palīdz iedzīvotājiem nokļūt līdz ārstniecības iestādei un atpakaļ ar pašvaldības transportu.
3. Ipiķu pagasts, Lodes pagasts, Ķoņu pagasts un Vīlpulkas pagasts plāno iekļauties Rūjienas novadā, Bērzaines pagasts – Valmieras novadā, Sēļu pagasts, Skaņkalnes pagasts un Ramatas pagasts – Mazsalacas novadā. Perspektīvā novadi varētu pilnveidot nepieciešamo infrastruktūru veselības aprūpes pieejamības jomā.
4. Pēc novadu izveides pašvaldībām varētu būt lielākas iespējas atbalstīt nepieciešamo speciālistu piesaisti laukos (*ārstus, zobārstus un citus darbiniekus medicīnas jomā*), kuru pakalpojumus izmantos iedzīvotāji. Pašvaldības savu finansiālo iespēju robežās varēs uzlabot veselības aprūpes pieejamību, tās savā novada teritorijā varēs kopīgi plānot papildu transporta maršrutus un ceļu infrastruktūras uzlabojumus.

Pašvaldību darbības analīzes un metodoloģijas departaments

2007.gads 20.augusts